

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α Π Ο Φ Α Σ Η
107/2025

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 16.12.2024 και ώρα 11:00 προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη, Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόν το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Ελένη Χατζηνικολάου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η εξέταση της με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5912/16.11.2023 αίτησης θεραπείας της εταιρείας με την επωνυμία «ΑΚΡΙΤΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», ιδιοκτήτριας του τηλεοπτικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο «ΔΙΚΤΥΟ 1» Νομού Καστοριάς, περιφερειακής εμβέλειας, με την οποία ζητεί να ανακληθεί η με αριθμό 127/2021 απόφαση του ΕΣΡ.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε φάκελος με αριθμό 264/23.11.2023, ο οποίος ανατέθηκε στην ειδική επιστήμονα - νομικό Όλγα Γαρουφαλιά, που υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 1890/4.12.2024 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της αιτούσας, παρέστη η πληρεξούσια δικηγόρος της Χαρίκλεια Γέραλη. Ερωτηθείσα από την Πρόεδρο, η Δικηγόρος δήλωσε ότι γνωρίζει το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβε δε τον λόγο και ανέπτυξε τους ισχυρισμούς της. Ζήτησε στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να της παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 20.1.2025, ώρα 14.00, και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 213/16.1.2025 υπόμνημα.

Την 5.6.2025 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») και Ιωάννη Μιχελάκη. Από το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Ελένη Χατζηνικολάου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω εισηγήτρια, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικά και στη συνέχεια αποχώρησε. Η Ολομέλεια, αφού μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό Μέρος

Κατά το άρθρο 20 του Συντάγματος: «1) Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει. 2) Το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του». Κατά το άρθρο 10 παρ. 1 του Συντάγματος: «Καθένας ή πολλοί μαζί έχουν το δικαίωμα, τηρώντας τους νόμους του Κράτους, να αναφέρονται εγγράφως στις αρχές, οι οποίες είναι υποχρεωμένες να ενεργούν σύντομα κατά τις κείμενες διατάξεις και να απαντούν αιτιολογημένα σε εκείνον που υπέβαλε την αναφορά, σύμφωνα με το νόμο». Κατά το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος: «Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους ... έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική

ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας ...». Κατά το άρθρο 5 παρ. 8 του Ν.2863/2000: «Οι αποφάσεις του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης ... αποτελούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις ... Κατά των αποφάσεων του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης μπορεί να ασκηθούν αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς και οι προβλεπόμενες στο Σύνταγμα και τη 3 νομοθεσία διοικητικές προσφυγές ... ». Τέλος, κατά το άρθρο 24 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν.2690/1999): «Αν από τις σχετικές διατάξεις δεν προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης της, κατά το επόμενο άρθρο, ειδικής διοικητικής ή ενδικοφανούς προσφυγής, ο ενδιαφερόμενος, για την αποκατάσταση υλικής ή ηθικής βλάβης των εννόμων συμφερόντων του, που προκαλείται από ατομική διοικητική πράξη μπορεί, για οποιονδήποτε λόγο, με αίτησή του, να ζητήσει, είτε από τη διοικητική αρχή η οποία εξέδωσε την πράξη, την ανάκληση ή την τροποποίησή της (αίτηση θεραπείας), είτε, από την αρχή η οποία προΐσταται εκείνης που εξέδωσε την πράξη, την ακύρωσή της (ιєραρχική προσφυγή)».

Από τον συνδυασμό και τη λογική ερμηνεία των ρυθμίσεων αυτών συνάγονται τα ακόλουθα:

(Α) Ότι το πρόσωπο, για το οποίο εκδόθηκε βλαπτική των συμφερόντων του απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και το οποίο (εκλήθη και) έλαβε κανονικά μέρος στη σχετική διαδικασία και ανέπτυξε τους υπερασπιστικούς του ισχυρισμούς (ή-πάντως-του δόθηκε η δυνατότητα να εκθέσει τις επί της υποθέσεως απόψεις του αλλά δεν το έπραξε), δύναται μεν να υποβάλει αναφορά, κατά το άρθρο 10 του Συντάγματος (την οποία το ΕΣΡ υποχρεούται να παραλάβει) δεν δικαιούται όμως να ζητήσει την ουσιαστική επανάκριση του ίδιου ζητήματος και την ανάκληση ή τροποποίηση της εις βάρος του αποφάσεως, παρά μόνον: (α) Εάν επικαλείται νομικό ή ουσιαστικό σφάλμα αυτής που θεμελιώνεται σε (νομικώς ουσιώδη) νέα δεδομένα, ήτοι δεδομένα που διαμορφώθηκαν ή κατέστησαν γνωστά στο βλαπτόμενο πρόσωπο μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας στην οποία στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση (διοικητική πράξη) και τα οποία ως εκ τούτου δεν ήταν δυνατόν να προσκομισθούν και να ληφθούν υπόψιν από το κρίναν όργανο της υποθέσεως. (β) Εάν το επικαλούμενο (βλαπτικό για τον αιτούντα) σφάλμα προκύπτει από την ίδια την διοικητική πράξη.

(B) Ότι η τυχόν αίτηση που υποβάλλεται, εκ μέρους του βλαπτομένου, από την απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, για ανάκληση ή μεταρρύθμιση αυτής χωρίς την επίκληση νέων δεδομένων ή σφάλματος που προκύπτει από την ίδια την απόφαση, κατά τα προεκτεθέντα, δεν είναι παραδεκτή και γι' αυτό πρέπει να τυγχάνει αρνητικής «απαντήσεως», κατά την έννοια του άρθρου 10 του Συντάγματος, η σχετική δε «απάντηση», ανεξάρτητα από την τυπική της μορφή, δεν είναι εκτελεστή διοικητική πράξη (πρβλ. ΣτΕ 2855/2013, 4393/2013, 4519/2014, 4596/2015, 671/2016).

II. Πραγματικό μέρος

Με την προσβαλλόμενη απόφαση, έγιναν δεκτά τα ακόλουθα:

A. Ρητορική μίσους

Η εξεταζόμενη εκπομπή αποτελεί μία πολιτική, ενημερωτική εκπομπή που παρουσιάζει και σχολιάζει γεγονότα και πρόσωπα της πολιτικής κυρίως επικαιρότητας, την οποία παρουσιάζει ο Κυριάκος Βελόπουλος, ευρωβουλευτής και πρόεδρος του πολιτικού κόμματος «Ελληνική Λύση».

Κατά τη μετάδοση της εκπομπής αναφέρθηκαν ενδεικτικά τα εξής:

Παρουσιαστής: Δείτε τι κάνανε οι Σκοπιανοί στην, πού; Αυστραλία. Από εκεί να ξέρετε κάτι, στην Μελβούρνη αλλά και στο Τορόντο, είναι η έδρα των ανθελληνικών φιδιών που έφυγαν το '45-'49 και δεν πήγαν στα Σκόπια, αλλά πήγαν στην Αυστραλία με το '49. Έφυγαν είτε από τα Σκόπια, είτε από την Βόρεια Ελλάδα, τα φίδια τα κολοβά αυτά, οι γενίτσαροι που μισούν την Ελλάδα... Να το ξαναπώ ακόμα μια φορά. Και οι στολές ακόμα είναι κλεμμένες ελληνικές, μακεδονική φορεσιά χωρίς την περικεφαλαία την μακεδονική που είχανε οι κοπέλες που έχουν στους χορούς αλλά το ακούσατε, «Μακεντόνιε», ο χάρτης από πίσω αν τον δείτε, περιλαμβάνει Χαλκιδική, να και ο Μέγας Αλέξανδρος από πίσω να τον έχετε φόρα-παρτίδα με τον Γκότσε Ντέλτσεφ μαζί, δηλαδή για να καταλάβετε ο Γκότσε Ντέλτσεφ είναι ο ήρωάς τους. Ήταν βουλγαρογενής, ο οποίος έκανε τάχα μου μια επανάσταση και την πλήρωσαν οι Έλληνες, θέλω να το καταλάβετε, σφάζαν τους

Έλληνες οι Τούρκοι. Όλα αυτά τα λέω για να αντιληφθούν ορισμένοι το μίσος με το οποίο διακατέχονται οι Σκοπιανοί όπου και αν βρίσκονται στα πέρατα της Υψηλίου, εναντίον της Ελλάδος. Σε αυτούς δώσαμε το όνομα, σε αυτούς δίνουμε την Ιστορία μας, σε αυτούς δίνουμε τον Πολιτισμό μας αντί να τους κλείσουμε τα σύνορα, να ψοφήσουνε στην πείνα και να δεχθούν το ιστορικό δικαίωμα των Ελλήνων να λέγονται Μακεδόνες!

Παρουσιαστής: Να, η ουσία της Ελλάδος! Ένα παλιοκρατίδιο, ενάμιση εκατομμύριο πληθυσμού, ούτε, άντε ένα οχτακόσια, ούτε ένα οχτακόσια είναι με την διασπορά τους μαζί πραγματικοί και Αλβανοί είναι! Να μας φτύνουν έτσι! [...] Μιλάμε για σοβινιστές! Μιλάμε για χυδαίους, το επαναλαμβάνω, ανθέλληνες! Καταλάβετε το! Για αυτό και λέω να ξυπνήσουμε επιτέλους. Προλάβετε και ξυπνήστε πριν είναι αργά για τα παιδιά μας, κυρίως οι Μακεδόνες.

Παρουσιαστής: Αυτό είναι στην Αυστραλία σε ένα γλέντι Σκοπιανών αυτονομιστών, αποσχιστών τους οποίους εκθρέψαμε πλέον ξεκάθαρα, αντί να τους πατήσουμε σαν τα φίδια κάτω γιατί το φίδι δεν το βάζεις στον κόρφο σου, του πατάς το κεφάλι και το λιώνεις. Τελεία και παύλα. Όχι τους ανθρώπους, την λογική τους. Γιατί η λογική τους είναι μισελληνική. Είναι λογική φιδιού. Τους ταΐζουμε, τους ποτίζουμε, τους αχάριστους, τους ανεπρόκοπους τους Σκοπιανούς, τους δίνουμε και την θάλασσα να κάνουν και μπάνιο να δροσιστούν και αυτοί κάνουν αυτό που βλέπετε.

B. Τηλεπωλήσεις (παραπλάνηση κοινού)

Η εξεταζόμενη εκπομπή παρουσίασε διάφορα προϊόντα, κάνοντας αναφορές στα συστατικά και τις θεραπευτικές τους ιδιότητες και προωθώντας την πώλησή τους στο κοινό από την τηλεόραση μέσω άμεσης προσφοράς. Μεταξύ άλλων αναφέρθηκαν και τα εξής:

Παρουσιαστής Δεν υπάρχει καλύτερο προϊόν για όποιον έχει πρόβλημα ρευματοειδούς αρθρίτιδας, οστεοαρθρίτιδας, σπονδυοαρθρίτιδας, αρθρίτιδας χεριών, από το εξαιρετικό «Αυτοκρατορικό»!

Παρουσιαστής: Δεν είναι φάρμακο με την έννοια του φαρμάκου, αλλά όσοι έχετε προβλήματα, ειλικρινά ανακουφίζετε πλήρως, δεν πονάτε, τελειώνει ο πόνος.

Παρουσιαστής: Δηλαδή δεν έχει παρενέργειες δεν είναι εγγχείρηση! Να το! Κιρσοί, θρόμβοι, όλα αυτά επιλύονται. Προλάβετε τώρα!

Παρουσιαστής: Δεν γίνεστε καλά με την έννοια του φαρμάκου. Με επαλείψεις, επαναλαμβάνω, ανακουφίζετε πλήρως!

Παρουσιαστής: Είναι ανεπανάληπτο το προϊόν αυτό. Ούτε κίρσοι, ούτε θρόμβοι.

Παρουσιαστής: Επίσης για τσιμπήματα κουνουπιών, εντόμων, σκνίπες, μεδουσών μια επάλειψη με την «Βυζαντινόν», μύκητες και τα λοιπά, απαλλάσσετε πλήρως.

Παρουσιαστής: Συνεχείς επαλείψεις. Δεν είναι φάρμακο, το επαναλαμβάνω δεν είναι φάρμακο αλλά κάνει δουλειά! Όσοι το πήραν, αυτοί που είχαν ρευματικά με μερικές επαλείψεις, ρευματοειδή αρθρίτιδα, σπονδυλοαρθρίτιδα, αρθρίτιδα χεριών, μου τηλεφωνούν οι ίδιοι και μου το λένε ότι κάνει δουλειά.

Παρουσιαστής: Ανακουφίζετε από τον πόνο! Δεν πονάτε, μειώνεται ο πόνος από αρθριτικά, ρευματικά, αυτό που λέμε και τα λοιπά.

Παρουσιαστής: Σας επαναλαμβάνω, δεν είναι φάρμακο που μπορείς να θεραπευτείς. Αλλά ανακουφίζετε πλήρως από τον πόνο.

Παρουσιαστής: Συνεχείς επαλείψεις. Βυζαντινόν! Τσιμπήματα κουνουπιών, τσιμπήματα από μέλισσες, από σκνίπες, θα με θυμηθείτε ρευματικά όσοι έχετε ρευματικά μια επάλειψη δεν θα πονάνε, δεν θα μουδιάζουν τα πόδια σας

Παρουσιαστής: Είναι μια εξαιρετική η «Αυτοκρατορικών» κηραλοιφή που όταν την κάνετε επάλειψη συνεχώς ανακουφίζετε πλήρως, δεν πονάτε.

Παρουσιαστής: Όσοι έχετε κίρσους, φλεβίτιδα και θρόμβους ξεχάστε τους ,θα με θυμηθείτε.

ii) Ταυτόχρονα, προβλήθηκαν οι εξής λεζάντες στο κάτω μέρος της οθόνης σε σχέση με τα προϊόντα που αποτέλεσαν αντικείμενο τηλεπώλησης:

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ (ΚΗΡΑΛΟΙΦΗ)

Αρθρίτιδα χεριών-καρπιαίο σωλήνα-ρευματοειδή αρθρίτιδα-οστεοαρθρίτιδα», Μείωση πόνου από αρθριτικά και ρευματισμούς, Τέλος ο πόνος!!!

ΒΑΔΙΣΤΙΚΟΝ (ΚΗΡΑΛΟΙΦΗ)

Ανακούφιση από την κούραση και την ταλαιπωρία στα πόδια, Τέλος τα πρησμένα πόδια κίρσοι-φλεβίτιδες-θρόμβοι, Φλεβίτιδα, κίρσοι, θρόμβοι, έλκη ποδιών, οιδήματα, πρήξιμο ποδιών, Για αρθριτικά χεριών-ρευματοειδή αρθρίτιδα-σπονδυλοαρθρίτιδα.

BYZANTINON (ΚΗΡΑΛΟΙΦΗ)

Αντιβακτηριακή-αντιμικροβιακή και ισχυρή αντιμυκητιακή δράση, Μυκητιάσεις ποδιών-χεριών φλεγμονές-εκζέματα-επούλωση δέρματος, Ελληνικά φυσικά προϊόντα χωρίς χημικά!

Σε έγγραφο του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων (ΕΟΦ), που αφορά τα επίμαχα προϊόντα, αναφέρονται τα εξής: «Το προϊόν «BYZANTINON», «ΒΑΔΙΣΤΙΚΟΝ» και «ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ», τα οποία σύμφωνα με τα στοιχεία που μας έχετε στείλει είναι κηραλοιφές και διαφημίζονται για θεραπευτικές ενδείξεις κατατάσσονται στα φάρμακα και απαιτείται άδεια κυκλοφορίας. Για τα συγκεκριμένα προϊόντα δεν έχει εκδοθεί άδεια κυκλοφορίας από τον ΕΟΦ».

Ο σταθμός προσκόμισε έγγραφα σύμφωνα με τα οποία τα εν λόγω τρία προϊόντα έχουν καταχωρηθεί στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Γνωστοποίησης – Cosmetic Products Notification Portal (CPNP) ως καλλυντικά.

Κατά την πώληση όλων των ανωτέρω προϊόντων (παρά τις περί του αντιθέτου λεκτικές αναφορές) αποδόθηκαν θεραπευτικές ιδιότητες για την καταπολέμηση διαφόρων παθήσεων και ασθενειών, οι οποίες αποδίδονται στα φάρμακα.

Επί τη βάση των ανωτέρω, η Ολομέλεια του ΕΣΡ δέχθηκε ότι η εγκαλουμένη εταιρεία (εξακολουθητικώς και εκ προθέσεως): α) παραβίασε τις διατάξεις περί ρητορικής μίσους και δυσμενούς διάκρισης έναντι μεταναστών και β) μετέδωσε μηνύματα τηλεπώλησης που μπορούσαν να παραπλανήσουν το τηλεοπτικό κοινό. Επέβαλε στην εταιρεία: α) τη διοικητική κύρωση του προστίμου των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ για ρητορική μίσους και δυσμενή διάκριση έναντι μεταναστών και β) τη διοικητική κύρωση του προστίμου των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ για μετάδοση μηνυμάτων τηλεπώλησης που μπορούσαν να παραπλανήσουν το τηλεοπτικό κοινό.

III. Υπαγωγή

Α. Με την κρινόμενη με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5912/16.11.2023 αίτηση θεραπείας κατά της απόφασης 127/2021 του ΕΣΡ, η αιτούσα ζητεί την ανάκληση της απόφασης, άλλως την τροποποίηση αυτής κατά το προσήκον μέτρο της επιβληθείσης κύρωσης υποστηρίζοντας ως προς την ρητορική μίσους ότι:

- α) Ο παρουσιαστής της εκπομπής εκφράστηκε ως πολιτικός παράγοντας και αρχηγός ενός πολιτικού κόμματος της αντιπολίτευσης (και όχι ως απλός πολίτης) προκειμένου να παρουσιάσει τις θέσεις του κόμματός του επί επίκαιρων ζητημάτων γενικού ενδιαφέροντος και ότι τα περιθώρια περιορισμού στην ελευθερία έκφρασης στον τομέα του πολιτικού λόγου είναι ελάχιστα και απαιτείται ύπαρξη επιτακτικού λόγου.
- β) Ο σταθμός δεν θα μπορούσε να απαγορεύσει ή να λογοκρίνει τις απόψεις και πολιτικές θέσεις εν ενεργεία βουλευτή και αρχηγού κόμματος, οι οποίες διατυπώθηκαν ακριβώς όπως διατυπώνονται δημόσια σε κάθε εμφάνισή του εντός και εκτός του Κοινοβουλίου.

Η έκφραση απόψεων επί πολιτικών θεμάτων ή θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος δικαιούται *a priori* υψηλή προστασία και ως εκ τούτου υφίσταται μικρό περιθώριο επεμβάσεων, με εξαίρεση όμως όταν πρόκειται για έκφραση απόψεων που προωθούν ή υποκινούν άμεσα ή έμμεσα τη βία, το μίσος, την ξеноφοβία ή κάθε άλλη μορφή μη ανεκτικότητας. (Μ. Μαρκόπουλος, άρθρο 14 παρ. 1 Συντάγματος σε Φ. Σπυρόλoulος, Ξ. Κοντιάδης, Χ. Ανθόπουλος, Γ. Γεραπετρίτης, Σύνταγμα, 2017, σ. 325). Τα κράτη έχουν πολύ περιορισμένο περιθώριο για τη ρύθμιση του περιεχομένου της κοινοβουλευτικής ομιλίας. Ενώ οι παρεμβάσεις στο δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης απαιτούν τον πιο στενό έλεγχο όταν αφορούν δηλώσεις εκλεγμένων αντιπροσώπων στο Κοινοβούλιο, οι δηλώσεις σε τέτοια σενάρια αξίζουν ελάχιστη, έως καθόλου, προστασία εάν το περιεχόμενό τους έρχεται σε αντίθεση με τις δημοκρατικές αξίες του Συστήματος της Σύμβασης (ΕΔΔΑ, *Pastors κατά Γερμανίας*, 3.1.2020, παρ. 47). Η άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης, ακόμη και στο Κοινοβούλιο, συνεπάγεται «καθήκοντα και ευθύνες» που αναφέρονται στο άρθρο 10 παρ. 2 της Σύμβασης (ΕΔΔΑ *Pastors κατά Γερμανίας*, 3.1.2020, *Karacsony και Άλλοι*, προαναφερθείσα, παρ. 139). Η βουλευτική ασυλία προσφέρει, στο πλαίσιο αυτό, ενισχυμένη, αλλά όχι απεριόριστη, προστασία του λόγου στη Βουλή (ΕΔΔΑ *Pastors κατά Γερμανίας*, 3.1.2020).

Εν προκειμένω, οι προαναφερθείσες πολιτικές απόψεις του παρουσιαστή της εκπομπής δεν διατυπώθηκαν στο πλαίσιο κοινοβουλευτικής ομιλίας ή συζήτησης εντός του Κοινοβουλίου με ανάπτυξη αντιπαράθεσης μεταξύ των πολιτικών κομμάτων, αλλά κατά τη μετάδοση τηλεοπτικής εκπομπής που είχε πολιτικό και διαφημιστικό περιεχόμενο και προβλήθηκε από τηλεοπτικό σταθμό που απευθυνόταν

σε αόριστο αριθμό ατόμων και σε όχι καλά πληροφορημένο κοινό. Ενόψει όλων των ανωτέρω, το περιεχόμενο του πολιτικού λόγου του παρουσιαστή της εκπομπής και ο σχολιασμός ενός δημοσίου ενδιαφέροντος ζητήματος (του σκοπιανού) μπορούσε να υποκινήσει την έλλειψη ανεκτικότητας και την εχθροπάθεια των τηλεθεατών της επίμαχης εκπομπής προς συγκεκριμένη ομάδα ατόμων (των Σκοπιανών) και άρα συνιστούσε ρητορική που δύναται να προκαλέσει μίσος και δυσμενή διάκριση έναντι ομάδας ατόμων βάσει συγκεκριμένων χαρακτηριστικών που την προσδιορίζουν (της εθνοτικής καταγωγής).

Β. Με την κρινόμενη με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 5912/16.11.2023 αίτηση θεραπείας κατά της απόφασης 127/2021 του ΕΣΡ, η αιτούσα ζητεί την ανάκληση της απόφασης, άλλως την τροποποίηση αυτής κατά το προσήκον μέτρο της επιβληθείσης κύρωσης υποστηρίζοντας ως προς την παραπλάνηση του κοινού κατά την τηλεπώληση προϊόντων ότι:

α) Ο παρουσιαστής επαναλαμβάνει διαρκώς καθ' όλη τη διάρκεια των ανακοινώσεων ότι τα προϊόντα δεν είναι φάρμακα και ότι η όποια λεκτική υπερβολή στην παρουσίαση των προϊόντων και της χρήσης τους σε καμία περίπτωση δεν συνιστά παραπλάνηση ως προς τις ιδιότητές τους, τις οποίες πράγματι φέρουν.

Έρεισμα της κρίσης του ΕΣΡ περί παραπλάνησης των τηλεθεατών, η οποία και οδήγησε στην επιβολή προστίμου, αποτέλεσαν μόνο τα πραγματικά περιστατικά που σχετίζονταν με τον τρόπο παρουσίασης των διαφημιζόμενων προϊόντων και η αόριστη νομική έννοια της παραπλάνησης των τηλεθεατών εξειδικεύτηκε από τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά (ΣτΕ 899/2015).

Ο σταθμός όφειλε να ελέγξει το περιεχόμενο των επίμαχων μηνυμάτων τηλεπώλησης για τυχόν ύπαρξη δυνατότητας παραπλάνησης των αποδεκτών τους, ειδικά επειδή εν προκειμένω η παραπλάνηση προέκυπτε εκ πρώτης όψεως και από το περιεχόμενο των ίδιων μηνυμάτων (ΣτΕ 4009/2014) και δη την απόδοση σ' αυτά θεραπευτικών και αναλγητικών ιδιοτήτων. Με την παράλειψη του ελέγχου αυτού από τον σταθμό δεν διασφαλίστηκε η προστασία της ανθρώπινης υγείας.

Ως εκ τούτου, ενόψει των ανωτέρω συνάγεται ότι η υπερβολή που χαρακτήριζε το περιεχόμενο των μηνυμάτων αυτών, ήταν πιθανό να δημιουργήσει μεγαλύτερη σύγχυση στους τηλεθεατές/καταναλωτές (και ειδικά στις ευάλωτες πληθυσμιακές

ομάδες), επειδή το περιεχόμενό τους δεν ανταποκρινόταν πλήρως στην πραγματικότητα, καθώς προσέδιδε σε προϊόντα που σχετίζονται με την ανθρώπινη υγεία ιδιότητες, δράσεις και αποτελέσματα υπερβολικά που ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία. Εξάλλου, έχει κριθεί ότι «είναι ανεπίτρεπτη διαφήμιση προϊόντος με συνεχή αναφορά σε υποθετικές προστατευτικές για την υγεία ιδιότητές του, οι οποίες ουδόλως ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, διότι διαφήμιση με παρόμοιο περιεχόμενο θέτει σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία, ιδίως των ευπαθών ομάδων (παιδιών και ηλικιωμένων) και συνακόλουθα είναι ασυμβίβαστη τόσο με την κατά το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος κοινωνική αποστολή της τηλεόρασης, όσο και με την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος» (ΣτΕ 448/2024, 1589 και 1590/2023). Επιπλέον, η επικαλούμενη από τον παρουσιαστή της εκπομπής φυσική ευεργετική σύσταση των ανωτέρω προϊόντων -και αληθής υποτιθέμενη - δεν αίρει τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις, αφού αυτή συναρτάται, ενδεχομένως, με την υψηλή ποιότητα τούτων (ως καλλυντικών), δεν δύναται, όμως, να δικαιολογήσει την παρουσίασή τους προς το κοινό κατά τρόπο προσιδιάζοντα σε φάρμακο (Βλ. σχετικά ΔιοικΠρΑθ 8736/2024).

Επιπρόσθετα, επισημαίνεται ότι η παραπλάνηση του κοινού ενισχύθηκε και από το γεγονός ότι η τηλεπώληση έγινε από ένα δημόσιο πρόσωπο (πολιτικό), γνωστό στο ευρύ κοινό, προσδίδοντας κατ' αυτό τον τρόπο στα μηνύματα τηλεπώλησης και στα διαφημιζόμενα σ' αυτά προϊόντα ιδιαίτερη αξία, ενώ η φήμη του συγκεκριμένου προσώπου και η εμπιστοσύνη του κοινού σ' αυτό άσκησε έντονη επιρροή στην απόφασή του για την αγορά των προϊόντων, δεδομένου ότι το κοινό έλαβε το διαφημιστικό μήνυμα άκριτα, χωρίς αμφισβήτηση.

β) Είναι παντελώς αυθαίρετη, αναιτιολόγητη και αναληθής η κρίση του ΕΣΡ ότι ο παρουσιαστής απέδωσε στα προϊόντα θεραπευτικές ιδιότητες και ότι καθίσταται σαφές στο κοινό ότι πρόκειται για συμπληρώματα διατροφής.

Ως «καλλυντικό προϊόν» ορίζεται «κάθε ουσία ή μείγμα που προορίζεται να έλθει σε επαφή με εξωτερικά μέρη του ανθρώπινου σώματος (επιδερμίδα, τριχωτά μέρη του σώματος και της κεφαλής, νύχια, χείλη και εξωτερικά γεννητικά όργανα) ή με τα δόντια και τους βλεννογόνους της στοματικής κοιλότητας, με αποκλειστικό ή κύριο σκοπό τον καθαρισμό τους, τον αρωματισμό τους, τη μεταβολή της εμφάνισής τους, την προστασία τους, τη διατήρησή τους σε καλή κατάσταση ή τη διόρθωση των

σωματικών οσμών» (άρθρο 2 παρ. 1 περ. α του Κανονισμού 1223/2009). Στην επισήμανση, τη διάθεση στην αγορά και τη διαφήμιση των καλλυντικών προϊόντων, το κείμενο, οι ονομασίες, τα εμπορικά σήματα, τα εικονίδια, τα σχήματα ή τα άλλα σύμβολα, παραστατικά ή μη, δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για να αποδώσουν στα προϊόντα αυτά ιδιότητες που δεν έχουν (άρθρο 20 παρ. 1 του Κανονισμού 1223/2009).

Εν προκειμένω, οι εκφράσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την προώθηση των συγκεκριμένων προϊόντων δεν συνάδουν με την φύση τους ως καλλυντικών και μέσω της διαφήμισής τους αποδόθηκαν σ' αυτά ιδιότητες πρόληψης, αγωγής και θεραπείας ανθρώπινης νόσου, δηλαδή ιδιότητες που προσομοιάζουν σε φάρμακα. Εξάλλου, με την προσβαλλόμενη πράξη δεν αμφισβητήθηκε η φύση των διαφημιζόμενων και συναφώς το επιτρεπτό ή μη της διαφήμισής τους, αλλά η παρουσίαση των ιδιοτήτων των σκευασμάτων, ως μέσο θεραπείας και πρόληψης, κατά τρόπο υπερβολικό και κατ' αποτέλεσμα παραπλανητικό (ΣτΕ 8/2025).

Ως εκ τούτου, η απόφαση του ΕΣΡ ήταν πλήρως αιτιολογημένη, γιατί έκρινε ότι η διαφήμιση των επίμαχων καλλυντικών περιείχε κατ' επανάληψη ισχυρισμούς θεραπευτικών ενδείξεων που προσιδιάζουν σε φάρμακα και απέδωσε σ' αυτά ιδιότητες και δράσεις φαρμάκων (αντιβακτηριακή, αντιμυκητιακή, αντιμικροβιακή).

Γ. Η αιτούσα ισχυρίζεται ότι η επίμαχη εκπομπή αποτελούσε εξωτερική παραγωγή που αποστέλλεται στον σταθμό έτοιμη προς μετάδοση χωρίς δική της συμμετοχή στη διαμόρφωση του περιεχομένου, κάτι που θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη κατά την αξιολόγηση του βαθμού υπαιτιότητάς της.

Όμως έχει πάγια κριθεί από το ΣτΕ ότι κάτι τέτοιο δεν επηρεάζει την ευθύνη του σταθμού για το περιεχόμενο της εκπομπής και άρα δεν απαλλάσσει τον σταθμό από την ευθύνη για παραβάσεις (ΣτΕ 1679/2021, 1196/2021, 201/2016, 2472/2014, 2864/2016, 910/2018). Συνεπώς, για τη νομιμότητα της επιβολής κύρωσης αρκεί το γεγονός ότι η παράβαση των κανόνων δεοντολογίας τελέσθηκε κατά τη διάρκεια μετάδοσης εκπομπής από το σταθμό (ΣτΕ 2864/2016), δεδομένου ότι κάθε σταθμός έχει την τελική ευθύνη για το πρόγραμμα που επιλέγει να προβάλλει (ΣτΕ 1673/2024) και οφείλει συνεπώς να ελέγχει εάν το πρόγραμμα που προβάλλει συμμορφώνεται με την κείμενη νομοθεσία και ενόψει της συνταγματικής επιταγής που επιτάσσει την υψηλή ποιοτική στάθμη των εκπομπών, να διαθέτει τους αναγκαίους μηχανισμούς για

τον έλεγχο και, αν απαιτηθεί την διακοπή μιας εκπομπής, παραγωγής τρίτης εταιρείας σε περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις παραπλάνησης των θεατών μέσω διαφημιστικών μηνυμάτων (ΣτΕ 1590/2023, 1196/2021).

Ως εκ τούτου, η απαγόρευση μετάδοσης εκπομπών με παραπλανητικό περιεχόμενο απευθύνεται στον φορέα λειτουργίας του τηλεοπτικού σταθμού, άλλως στον πάροχο υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων και δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι οι εκπομπές δεν αποτελούν παραγωγή του σταθμού, αλλά εξωτερική παραγωγή (ΣτΕ 485/2024).

Δυνάμει όλων των ανωτέρω συνάγεται ότι οι προαναφερθέντες υπό Α, Β και Γ ισχυρισμοί του σταθμού δεν ευσταθούν και είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι ως προς το σκέλος της ενοχής της αιτούσας για τις καταλογισθείσες σ' αυτήν παραβάσεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας. Ως εκ τούτου, κρίνεται ομόφωνα από την Ολομέλεια ότι δεν υπάρχει στην προσβαλλομένη απόφαση κανένα νομικό σφάλμα, που να μπορεί να οδηγήσει στην ανάκληση αυτής κατά το ίδιο ως άνω σκέλος.

Δ. Περαιτέρω, με την κρινόμενη αίτησή της η αιτούσα ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατ' εσφαλμένη εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 1 του Ν. 2328/1995 και κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας ως προς την επιλογή και το ύψος των επιβληθεισών κυρώσεων. Η αιτίαση, όμως, αυτή αφορά αποκλειστικά και μόνο το σκέλος της επιλογής και επιμέτρησης της ποινής.

Η ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία (άρθρο 4 παρ. 1 του Ν. 2328/1995) καθιερώνει δέσμη κριτηρίων για την επιλογή του είδους και την επιμέτρηση των επιβαλλομένων κυρώσεων, απόκειται δε στο ΕΣΡ να σταθμίσει τα ως άνω κριτήρια και να προσδώσει, κατά περίπτωση, βαρύτητα σε ορισμένο ή ορισμένα από αυτά (όπως ενδεικτικώς ΣτΕ 2332/2018, 1679/2021). Η επιμέτρηση και η επιβολή της κυρώσεως κατά της αιτούσας έγινε «με βάση τη βαρύτητα της παραβάσεως», που συνιστά νόμιμο κριτήριο επί τη βάσει και μόνο του οποίου μπορεί να επιλέγεται η προσήκουσα σε κάθε περίπτωση κύρωση (σχετ. ΣτΕ 1363/2013 και 888/2015), καθώς και με βάση το «κοινώς γνωστό μερίδιο τηλεθέασης του συγκεκριμένου τηλεοπτικού σταθμού». Η αιτούσα ισχυρίζεται ότι η λήψη υπόψη του τελευταίου αυτού κριτηρίου

τέθηκε εντελώς προσχηματικά, επειδή ειδικά στην περίπτωση των τηλεοπτικών σταθμών περιφερειακής εμβέλειας δεν υφίστανται μετρήσεις τηλεθέασης και το ΕΣΡ δεν έχει σχετικά στοιχεία στη διάθεσή του. Όμως, έχει κριθεί ότι η νομιμότητα της επιμέτρησης δεν κλονίζεται εκ του ότι οι αποφάσεις του ΕΣΡ αναφέρονται στο «κοινώς γνωστό μερίδιο τηλεθέασης του συγκεκριμένου τηλεοπτικού σταθμού» χωρίς να το προσδιορίζουν ειδικότερα (ΣτΕ 1679/2021). Άρα, ο ισχυρισμός αυτός της αιτούσας είναι απορριπτέος.

Με την κρινόμενη αίτηση θεραπείας η αιτούσα αναφέρει ότι το συνολικό χρηματικό πρόστιμο που επιβλήθηκε είναι ιδιαίτερα επαχθές και δυσανάλογο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Ως προς το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην αιτούσα για την παράβαση της παραπλάνησης του κοινού η Ολομέλεια ομόφωνα κρίνει ότι το ύψος αυτού (15.000) ευρώ ήταν ίσο με το κατώτατο όριο του νόμου και δεν ήταν ούτε ιδιαίτερα επαχθές, ούτε δυσανάλογο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό που ήταν η διασφάλιση της δημόσιας υγείας.

Ως προς το ύψος όμως του προστίμου των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ που επιβλήθηκε για την παράβαση της ρητορικής μίσους και δυσμενών διακρίσεων έναντι μεταναστών, η Ολομέλεια, κατά πλειοψηφία, με ψήφους επτά (7) έναντι μίας (1), κρίνει ότι είναι ιδιαίτερα επαχθές και δυσανάλογο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Ως εκ τούτου, η Ολομέλεια κρίνει κατά πλειοψηφία με ψήφους επτά (7) έναντι μίας (1) ότι πρέπει η αίτηση θεραπείας να γίνει μερικώς δεκτή και δη μόνο ως προς το σκέλος της επιλογής της επιβληθείσης διοικητικής κύρωσης για την παράβαση της ρητορικής μίσους και αναθεωρεί την προσβαλλόμενη με αριθμό 127/2021 απόφαση του ΕΣΡ ως προς το σκέλος αυτό. Κατά την άποψη της Προέδρου, όμως, η οποία μειοψήφησε έπρεπε να απορριφθεί η αίτηση θεραπείας και ως προς το σκέλος του είδους της κύρωσης που επιβλήθηκε για ρητορική μίσους, καθόσον το επιβληθέν πρόστιμο των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ προσεγγίζει το χαμηλότερο όριο της κλίμακας των προβλεπομένων στο νόμο προστίμων και δεν είναι ιδιαίτερα επαχθές

ούτε δυσανάλογο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό (ΣτΕ 127/2022, 1502/2023, 448/2024, 1589 και 1590/2023).

Ενόψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια επιβάλλει στην αιτούσα την διοικητική κύρωση της συστάσεως όπως στο μέλλον ο σταθμός αποφεύγει τη μετάδοση εκπομπών που έχουν περιεχόμενο που συνιστά ρητορική μίσους.

Καθόσον αφορά το επιβληθέν πρόστιμο των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ για την παράβαση της μετάδοσης μηνυμάτων τηλεπώλησης που μπορούσαν να παραπλανήσουν το κοινό, δεν αναθεωρείται και ισχύει ως προς αυτό η απόφαση 127/2021 του ΕΣΡ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Απορρίπτει ομόφωνα την αριθμ. πρωτ. 5912/16.11.2023 αίτηση θεραπείας της εταιρείας με την επωνυμία «ΑΚΡΙΤΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» κατά της με αριθμό 127/2021 απόφασης του ΕΣΡ, κατά το σκέλος της που αφορά την ενοχή της αιτούσας εταιρείας για την καταλογισθείσα παράβαση της μετάδοσης μηνυμάτων τηλεπώλησης που μπορούσαν να παραπλανήσουν το τηλεοπτικό κοινό και κατά το σκέλος που αφορά την ενοχή της αιτούσας εταιρείας για την καταλογισθείσα παράβαση της ρητορικής μίσους και δυσμενούς διάκρισης έναντι ομάδας ατόμων, βάσει συγκεκριμένων χαρακτηριστικών που την προσδιορίζουν, καθώς και κατά το σκέλος της επιβληθείσας, για την πρώτη παράβαση, διοικητικής κύρωσης του προστίμου των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ.

Δέχεται, κατά πλειοψηφία, ότι η με αριθμό πρωτοκόλλου 5912/16.11.2023 αίτηση θεραπείας της εταιρείας με την επωνυμία «ΑΚΡΙΤΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», ιδιοκτήτριας του τηλεοπτικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο «ΔΙΚΤΥΟ 1» Νομού Καστοριάς, πρέπει να γίνει μερικώς δεκτή ως προς το σκέλος του είδους της επιβληθείσας διοικητικής κύρωσης για ρητορική μίσους, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Αναθεωρεί την με αριθμό 127/2021 απόφαση του ΕΣΡ ως προς το σκέλος του είδους της επιβληθείσης κύρωσης για την παράβαση της ρητορικής μίσους.

Επιβάλλει στην αιτούσα τη διοικητική κύρωση της συστάσεως όπως στο μέλλον παραλείπει τη μετάδοση εκπομπών που έχουν περιεχόμενο που συνιστά ρητορική μίσους.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 5^η Ιουνίου 2025 και δημοσιεύτηκε την 6^η Οκτωβρίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ - ΔΡΙΛΙΑ

ΕΛΕΝΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ